

Onderzoeksflits

Atlas voor gemeenten 2017 – Thema geluk

De positie van Utrecht uitgelicht

IB Onderzoek, 18 mei 2017

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl/onderzoek

Colofon

uitgave

Afdeling Onderzoek
Gemeente Utrecht
030 286 1350
onderzoek@utrecht.nl

foto omslag

nl.wikipedia.org/wiki/Klavertjevier

internet

www.utrecht.nl/onderzoek

rapportage

Ingrid van Lieshout
Johannes van Raaij

18 mei 2017

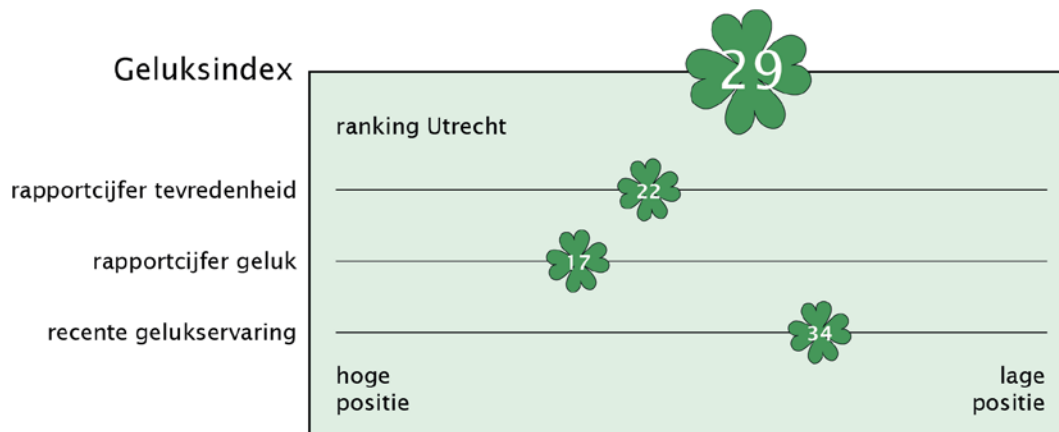
1 Samenvatting

- Gemeente Utrecht staat op de 29ste positie (van de 50) op de **geluksindex**. Op de eerste positie (grootste aandeel gelukkige inwoners) staat Ede, op de laatste positie Rotterdam. De andere grote steden staan net als Rotterdam onderaan de lijst.
- Utrecht bekleedt, net als voorgaande jaren, de 3e positie op de **sociaal-economische index**. Op de eerste en tweede positie staan Haarlemmermeer en Amstelveen.
- Utrecht neemt, net als voorgaande jaren, de 2e positie in op de **woonaantrekkelijkheidsindex** en komt na Amsterdam en voor Amstelveen.
- **Paradox**: Hoe kan Utrecht enerzijds gunstig scoren op woonaantrekkelijkheid (2e positie) en anderzijds ondergemiddeld uitkomen op de 'geluksindex'? De verklaring ligt volgens de Atlas in omvang en samenstelling van bevolking. Omvang van aantal inwoners en aandeel alleenstaanden, arbeidsongeschikten en niet-westerse allochtonen in een populatie brengen het gelukspercentage omlaag.
- **Opmerkelijke verschillen** voor Utrecht ten opzichte van voorgaande jaar:
 - Relatieve toename aandeel **eenoudergezinnen**; De indexpositie op het gebied van eenoudergezinnen is gestegen van 50 (laagste aandeel) naar 39.
 - Relatieve afname aandeel **werklozen**; Indexpositie aandeel werklozen daalt van 25 in 2016, naar 19 in 2017. Hiermee benadert Utrecht weer haar relatief gunstige positie uit 2015 (15e plek).
- Nieuwe indicator in 2017: Frequent **huisartsenbezoek** (> 4 keer per jaar) als percentage van de bevolking. Utrecht staat in deze index op de 48ste plek, dat wil zeggen dat er twee gemeenten zijn waarin mensen gemiddeld minder vaak naar de huisarts gaan dan in Utrecht.

2 Geluk in de stad

Utrecht op 29ste plek van de geluksindex

In de special van de Atlas voor gemeenten wordt dit jaar 'geluk' gemeten. Dit gebeurt door het samenvoegen van drie deelscores op het gebied van geluk: (a) totaaloordeel (respondent geeft aan in welke mate hij zichzelf een gelukkig mens vindt), (b) tevredenheid met leven (respondent geeft aan in welke mate hij tevreden is met het leven dat hij nu leidt) en (c) hedonisch geluksgevoel (respondent geeft aan hoe vaak hij zich gelukkig voelde in de afgelopen vier weken). De gelukswaarde van een gemeente is het aandeel gelukkige inwoners van die betreffende gemeente. Landelijk gemiddeld ligt dit cijfer volgens de Atlas voor gemeenten op 87%. De gemeente Utrecht staat met een aandeel van 86% op de 29ste plaats.

Geografie van geluk

In de Atlas worden tal van (geografische) verschillen in geluksbeleving benoemd. Belangrijke bevindingen zijn:

- In niet-stedelijke gemeenten is ongeveer 89% van de inwoners gelukkig, in de steden ongeveer 85%.
- In Noord- en Oost-Nederland en in Brabant zijn er meer gemeenten met een hoog percentage gelukkige mensen dan in de Randstad en Limburg.
- Aan de top van de ranglijst staan Ede, Alphen aan den Rijn, Amstelveen, Amersfoort en Gouda; middelgrote steden met behalve een stedelijke kern ook relatief veel ruime, landelijke woonmilieus.
- Onder aan de ranglijst staan Rotterdam (plaats 50), Amsterdam, Arnhem, Den Haag, Sittard, Heerlen en Maastricht.
- Mensen met de laagste inkomens en de laagste opleiding zijn ongelukkiger dan gemiddeld.
- Mensen met een migratieachtergrond zijn over het algemeen minder gelukkig dan autochtone Nederlanders, vooral als ze uit niet-westerse landen komen.
- Mensen die een eigen woning bezitten zijn over het algemeen gelukkiger dan mensen die een woning huren.
- Alleenstaande ouders voelen zich gemiddeld minder gelukkig dan alleenstaanden.

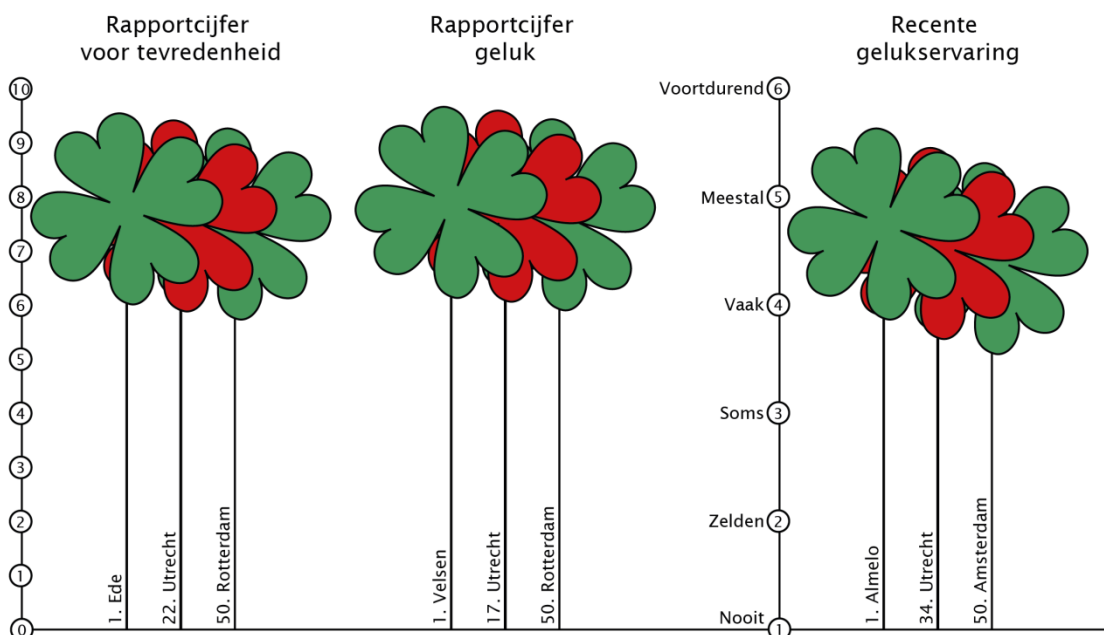
Het meest gelukkig, zo stelt de Atlas, zijn hoogopgeleide, rijke, christelijke, getrouwde 65-plussers zonder thuiswonende kinderen en zonder migratieachtergrond. Minder vaak gelukkig zijn laagopgeleide, gescheiden, 35-64 jarige arbeidsongeschikten met thuiswonende kinderen en een migratieachtergrond en oorspronkelijk afkomstig uit een islamitisch land.

Utrechtse paradox

Hoe kan verklaard worden dat de gemeente Utrecht, die zeer gunstig scoort op de sociaal-economische- én op de woonaantrekkelijkheidsindex, toch beneden het gemiddelde van de geluksindex eindigt? De opstellers van de Atlas verwijzen hiervoor naar de omvang en samenstelling van de bevolking. De omvang van de stad (naar aantal inwoners) hangt negatief samen met geluk. Daarnaast geldt dat het aandeel niet-westerse allochtonen, alleenstaanden en arbeidsongeschikten in een populatie het gemiddelde gelukspercentage omlaag brengt, evenals de mate waarin gezondheidsbeperkingen spelen binnen een populatie en er sprake is van een specifieke religieuze voorkeur.

Sturen op geluk

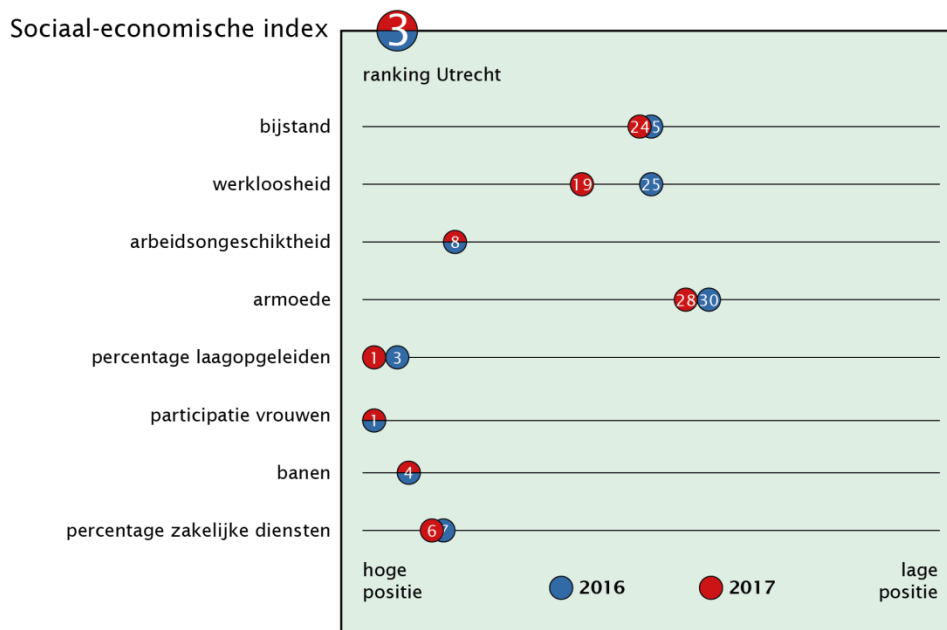
Wat kunnen gemeenten nu met de uitkomsten van dit geluksonderzoek? De opstellers zien de geluksindex als een extra sturingsinstrument voor gemeenten. Het maakt voor gemeenten duidelijk wat de determinanten van het geluksniveau onder de inwoners zijn en aan welke knoppen de gemeente kan draaien om dat geluksniveau te vergroten. Naast maatregelen die gericht zijn op het verbeteren van de gezondheid en het vergroten van de participatiegraad onder de stedelijke bevolking, kan een gemeente volgens de Atlas ook met investeringen in het woonklimaat het aantal gelukkige inwoners in de stad vergroten.

3 Sociaal-economische Index

Utrecht 3^e positie sociaal-economische index

- Utrecht bekleedt, net als voorgaande jaren, de 3^e positie op de totale **sociaal-economische index**. Op de eerste en tweede positie staan Haarlemmermeer en Amstelveen.
- Opmerkelijke **verschillen voor Utrecht ten opzichte van voorgaande jaar**:
 - De indexpositie op het gebied van eenoudergezinnen is gestegen van 50 (laagste aandeel) naar 39.
 - Indexpositie aandeel werklozen verbetert van plaats 25 naar 19.
- **Nieuwe indicator** in 2017: Frequent huisartsenbezoek (> 4 keer per jaar) als percentage van de bevolking. Utrecht staat in deze index op de 48ste plek, dat wil zeggen dat er twee gemeenten zijn waarin mensen gemiddeld minder vaak naar de huisarts gaan dan in Utrecht.
- Een vergelijking van de acht grootste gemeenten laat zien dat:
 - Utrecht het laagste aandeel **bijstandsgerechtigden, werklozen en arbeidsongeschikten** heeft als percentage van de beroepsbevolking.
 - Utrecht het op een na laagste aandeel huishoudens heeft met een inkomen dat lager is dan 105% van het **sociaal minimum** (van deze acht gemeenten).
 - Utrecht het minst aantal **laagopgeleiden** heeft en het grootste **aandeel werkzame vrouwen** als percentage van de vrouwelijke bevolking van 15-74 jaar.

Posities 8 grootste gemeenten binnen sociale-economische index

	Bijstand ¹	Werkloos- heid ²	Arbeids- ongeschikt- heid ³	Armoede ⁴	Lage opleiding ⁵	Participatie vrouwen ⁶	Banen ⁷	Financiële en zakelijke diensten ⁸
Amsterdam (12)*	43	28	9	49	2	8	6	2
Rotterdam (42)*	50	50	20	50	31	50	8	10
Den Haag (41)*	47	48	27	47	17	47	22	12
Utrecht (3)*	24	19	8	28	1	1	4	6
Eindhoven (16)*	28	33	25	32	21	30	2	5
Tilburg (16)*	36	20	17	37	28	13	21	3
Groningen (23)*	44	49	10	48	4	20	10	11
Almere (37)*	27	45	24	26	32	17	47	27

* Positie op sociaal-economische index totaal

¹ Aantal bijstandsgerechtigden als percentage van de beroepsbevolking; 1 = laagste aandeel, 50 = hoogste aandeel.

² Aantal werklozen als percentage van de beroepsbevolking; 1 = laagste aandeel, 50 = hoogste aandeel.

³ Aantal arbeidsongeschikten als percentage van de beroepsbevolking; 1 = laagste aandeel, 50 = hoogste aandeel.

⁴ Aandeel huishoudens met een inkomen lager dan 105% van het sociaal minimum; 1 = laagste aandeel, 50 = hoogste aandeel.

⁵ Aandeel personen met een lage opleiding; 1 = laagste aandeel, 50 = hoogste aandeel.

⁶ Aantal werkzame vrouwen als percentage van de vrouwelijke bevolking van 15-74 jaar; 1 = hoogste aandeel, 50 = laagste aandeel.

⁷ Indexcijfer aantal banen in gemeente (index: 2005 = 100)

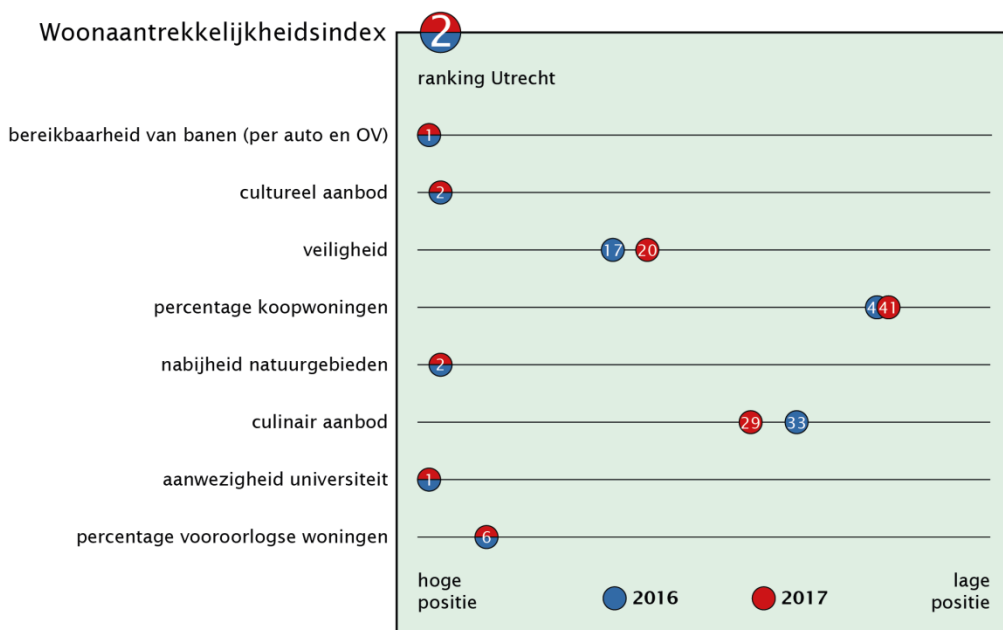
⁸ Aantal banen in financiële en zakelijke diensten als percentage van totaal aantal banen; 1 = hoogste aandeel, 50 = laagste aandeel.

Bron: Atlas voor gemeenten 2017

4 Woon aantrekkelijkheid

Utrecht op 2^e positie woon aantrekkelijkheid

- Utrecht bekleedt, net als voorgaande jaren, de 2e positie op de totale **woonaantrekkelijkheidsindex** en komt na Amsterdam.
- Een vergelijking van de acht meestbevolkte gemeenten laat zien dat:
 - Utrecht het gunstigst scoort wat betreft **bereikbaarheid van banen**.
 - Utrecht op één na gunstigst scoort wat betreft **cultureel aanbod** (podiumkunsten). Utrecht komt na Amsterdam.
 - Utrecht scoort het gunstigst (van deze acht gemeenten) op het gebied van **veiligheid** (indexcijfer op basis van geweldsmisdrijven en vernielingen).
 - Utrecht het gunstigst scoort (van deze acht gemeenten) wat betreft **nabijheid natuur**.
 - Wat betreft **culinaire kwaliteit** scoort Utrecht lager dan Amsterdam, Rotterdam en Den Haag. Wel is de positie van Utrecht (29ste plek) hoger dan een jaar eerder (33ste plek).

Posities 8 grootste gemeenten binnen woonaantrekkelijkheidsindex

	Bereikbaar- heid banen ¹	Cultureel aanbod ²	Veiligheid ³	Koop- woningen ⁴	Nabijheid natuur ⁵	Culinaire kwaliteit ⁶	Universiteit ⁷	Historisch karakter ⁸
Amsterdam (1)*	2	1	47	50	12	2	1	2
Rotterdam (17)*	12	25	49	49	24	5	3	7
Den Haag (7)*	3	11	48	44	32	9	12	4
Utrecht (2)*	1	2	20	41	2	29	1	6
Eindhoven (12)*	25	8	43	40	26	6	3	33
Tilburg (16)*	26	15	34	33	25	35	3	29
Groningen (21)*	43	9	42	47	14	25	3	10
Almere (37)*	41	50	27	3	15	43	12	49

* Positie op woonaantrekkelijkheidsindex totaal

¹ Aandeel banen dat vanuit de gemeente binnen acceptabele reistijd te bereiken is; 1=hoogste aandeel, 50=laagste aandeel

² Jaarlijks aantal uitvoeringen in de podiumkunsten per 1.000 inwoners; 1=hoogste aandeel, 50=laagste aandeel

³ Samengesteld indexcijfer op basis van geweldsmisdrijven en vernielingen. 1=laagste aandeel, 50=hoogste aandeel

⁴ Aantal koopwoningen als percentage van de woningvoorraad; 1=hoogste aandeel, 50=laagste aandeel

⁵ Nabijheid natuurgebieden

⁶ Kwaliteit van de restaurants in de gemeente; 1=hoogste aandeel, 50=laagste aandeel

⁷ Aanwezigheid universiteit

⁸ Percentage vooroorlogse woningen; 1=hoogste aandeel, 50=laagste aandeel

Bron: Atlas voor gemeenten 2017

Bijlagen

Positie-ontwikkeling Utrecht 2016–2017

Positie Utrecht vergeleken met de 49 grootste gemeenten van Nederland*

	Positie in 2016	Positie in 2017
Indexcijfer woonaantrekkelijkheid	2	2
Indexcijfer sociaaleconomische positie	3	3
Bevolkingsomvang	4	4
Aandeel potentiële beroepsbevolking	4	4
Huizenprijs ¹ , gemiddeld per m ²	4	4
Aandeel mensen niet-westerse migratie achtergrond	6	6
Aandeel eenpersoonshuishoudens	7	7
Aandeel banen financiële en zakelijke diensten	7	6
Aandeel laagopgeleiden ²	3	1
Aandeel bijstandsgerechtigden ²	25	24
Aandeel eenoudergezinnen ³	50	39
Aandeel werklozen ²	25	19
Aandeel arbeidsongeschikten ²	8	8
Aandeel hh met inkomen <105% sociaal minimum ²	30	28
Aandeel werkzame vrouwen ³	1	1
Aandeel banen binnen acceptabele tijd bereikbaar	3	1
Verlies aan reistijd als gevolg van files (in minuten) ³	35	35
Onveiligheid (indexcijfer per 1.000 inw). ²	17	20
Podiumkunst-uitvoeringen per 1.000 inw.	2	2
Kwaliteit restaurants ³	33	29
Aandeel vooroorlogse woningen (voor 1940)	6	6
Aandeel koopwoningen	40	41

* In principe geldt: 1 = hoogste positie, 50 = laagste positie. Indien afwijkend wordt dit vermeld.

¹ Hoogste huizenprijs geldt hier als hoogste positie (1)

² Hier geldt dat positie 1 verwijst naar het laagste aandeel

³ Hier geldt dat positie 1 verwijst naar het hoogste aandeel

Bron: Atlas voor gemeenten

Gemeenten met meest gunstige sociaal-economische positie in Nederland 2011–2017

	2011	2014	2017
1 ^e positie	Haarlemmermeer	Haarlemmermeer	Haarlemmermeer
2 ^e positie	Amstelveen	Amstelveen	Amstelveen
3 ^e positie	Utrecht	Utrecht	Utrecht
4 ^e positie	Amersfoort	Hilversum	Amersfoort
5 ^e positie	Alphen a/d Rijn	Amersfoort	Breda

Bron: Atlas voor gemeenten

Gemeenten met meest gunstige woonaantrekkelijkheid in Nederland 2011–2017

	2011	2014	2017
1 ^e positie	Amsterdam	Amsterdam	Amsterdam
2 ^e positie	Utrecht	Utrecht	Utrecht
3 ^e positie	Amstelveen	Amstelveen	Amstelveen
4 ^e positie	's-Hertogenbosch	Haarlem	's-Hertogenbosch
5 ^e positie	Den Haag	's-Hertogenbosch	Haarlem

Bron: Atlas voor gemeenten